

I

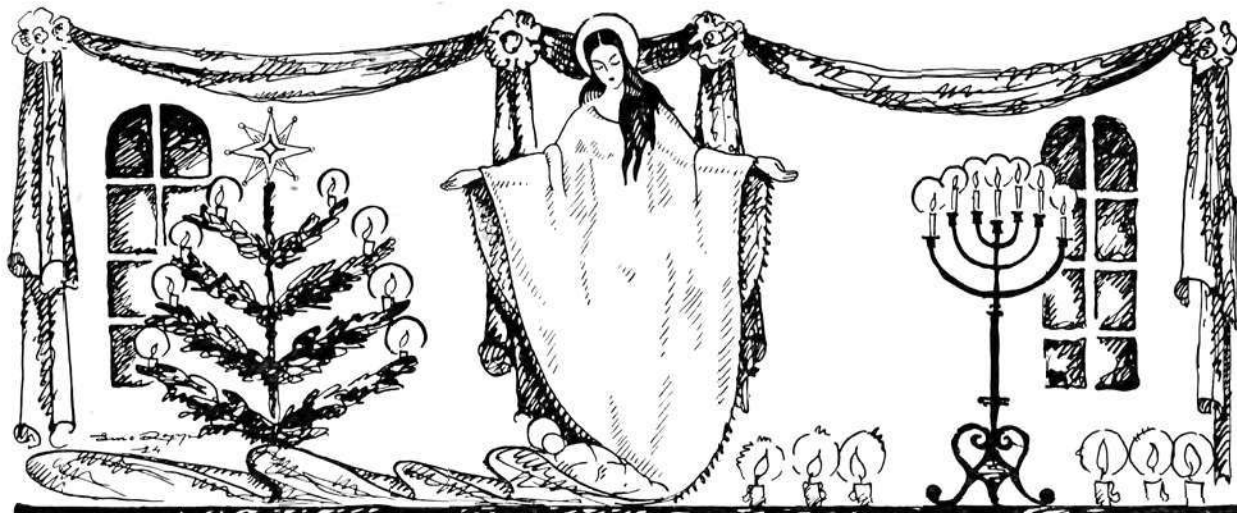
230 ik

JOULUPUKKI

25:des 1924 Vaosik.

OSAKEYHTIÖ VALISTUS HELSINKI

Sun luonas, juhlaista joulupuu.

Sun luonas, juhlaista joulupuu,
taas muistot parhaimmat uudistuu.
Mä jälleen katsehen, hellän, hyvän
nyt tunnen kutsuen lähestyvän.

Sen pyhä loiste niin kirkas on
kuin valo puhtahin auringon;
sen taivahassa ma nähnyt lienen,
miss' ensi koti ol' lapsen pienen.

Ma vaivun hiljaisna eteen sen
ja nöyrin mielin ma rukoilin:
„Sun kirkas liekkisi, auttajani,
suo aina palaa mun sielussani.

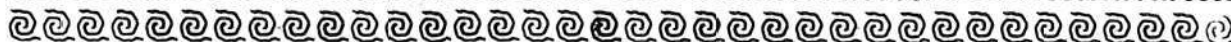
Mun tartu käteeni hellästi
ja johda horjuva kulkuni,
kaikk' kiusaukset mun tieltän' poista
ja suojaa vaaroista, vahingoista!

Niin seiso aina mun vierelläin
ja valvo töitäni, leikkejäin,
sa siunaa keväisen elon hetket
ja kodin rauha ja kouluretket!

Kun luota lapsuuden joulupuun
ma kuljen myrskyyn ja taisteluun,
mun turvas tuntea silloin anna
ja armos voimalla johda, kann!

Suo lapsen uskoni säilyä
ja tietä viittoen päilyä
mun sydämmessäni siihen asti,
kun syliis nukun ma turvaisasti!“

Eemeli Etelälahti.

Jouluajatuksia.

Joulupukille kirj. A. W. Kuusisto.

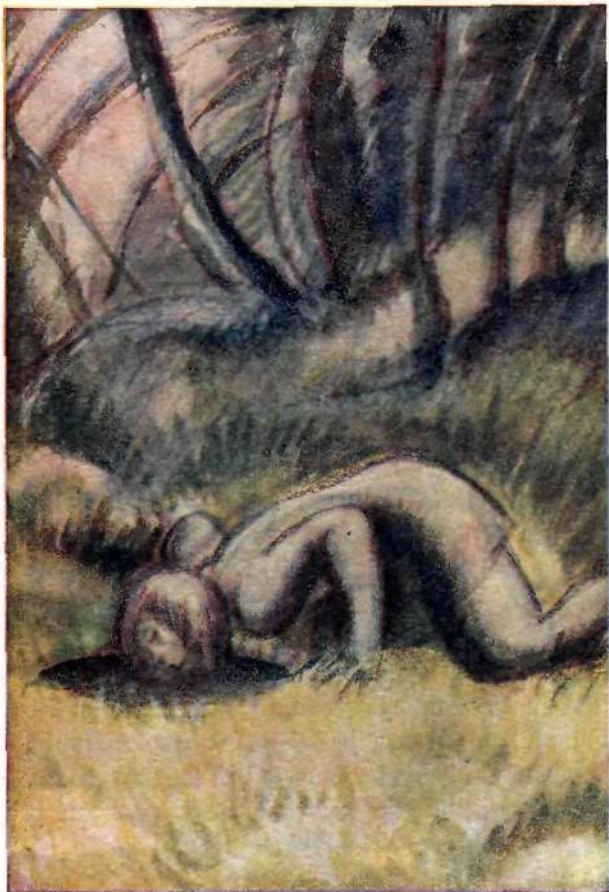
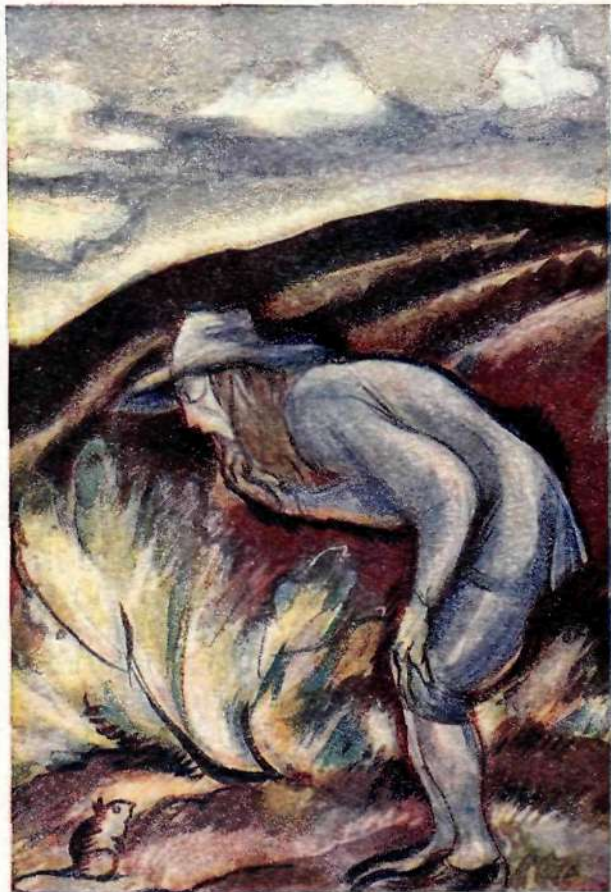
Oli kirkas toukokuinen sunnuntaiamu. Järven jäät olivat lähteneet, keväinen puro kohisi voimakkaasti, linnut visertelivät koi-vikossa, jossa lehdet olivat vast'ikään hiirenkorvalle puhjenneet. Kukahtipa käkikin siihen. Maasta nousi hento heinävarsi. Sen käressä kimmelsi kastehelmi, joka kirkkaana kuin timantti säteili tuossa luonnon tempelissä. Kaikki siinä oli pyhää, kaunista ja suurta. Mutta tällä kertaa oli minusta kaunein tuo hento heinävarsi, joka juur'ikään oli noussut esiin näkymättömästä maailmasta. Tiesin että se vahvistuu, kasvaa, tulee vielä nupulle, kukkii ja tuottaa hedelmän, joka putoaa maahan, kunnes se taas sieltä nousee uudestaan, ei enää yksinäisenä, vaan moninkertaisena. Se heinävarsi, kastehelmi ohimollaan, oli kuin pieni kuninkaanlapsi; se luonnon tempeli oli kuin valtiaan linna, ja kevätpuron kohina ynnä lintujen laulu olivat kuin ihana kuoro, joka ylisteli tuon hennon olennon ihanuutta ja onnea.

Oli toukokuinen sunnuntaiamu. Mutta sielusani tuntui kuin olisi ollut joulu. Ja joulu se minulle olikin. Olinhan siinä seurakunnan paimena pyhäaamuna valvomassa mietiskellen, millä ruokkisin sitä kansaa, joka pian satalukuisena oli kokoontuva jumalanpalvelushuoneeseen. Ympärihän siinä minua Herran kirkkaus, kuten Betlehemien paimenia jouluyönä. Kuulinhan siinä enkelten laulua, kuinka he ylistivät Jumalaa ja korottivat Jumalan kunniaa korkeuksiin sekä toivottelivat »maassa rauhaa ihmisten kesken, joihin Jumalalla on mielisuosio». Ja näinhän siinä hennossa heinässä, jonka huipulla kimmelsi timantin kirkas kruunu, kuvan hänestä, joka tuli pieneksi meidän tähtemme, että me hänen kauttaan suuri tulimme, näin kuvan Jeesus-lapsesta, joka saapui tänne kuin ilmestys näkymättömästä maailmasta, syntyi hentona lapsena, kasvoi ja yleni vaatimattomana mutta kuitenkin niin kauniina, että eräs hänen uskotuista ystävästään jälestäpäin todistaa: »Me katselimme hänen kirkkauttaan, kirkkautta sellaista, kuin ainokaisella Pojalla on Isästä, täynnä armoa ja totuutta.» Näin myöskin sen, että hänessä puhkeavat kauneimmat armon ja totuuden kukkaset ja että hänen kaut-

taan kypsyvät vanhurskauden ja rakkauden hedelmät. — — — Näin myös kuinka ihminen on julma, kun se vainosi häntä, katkaisi hänen elämänlankansa poikki, jopa vei hänet ristinpuuhun kuin pahantekijän. Mutta näen hänet sielläkin yhtä kirkkaana Jumalan lapsena kuin piennä äitinsä helmassa, alistuen vapaaehtoisesti kuolemaan, josta Isä hänet herättää tuottamaan vielä paljon hedelmää onnettomalle ihmiselle. Näen vielä hänen seurustelevan rakkaimpiensa kanssa kuolleista nousemisensa jälkeen, kunnes taivaat aukenevat ja hän siirtyy siihen meiltä salattuun maailmaan, josta hän oli tullutkin. Eikä hänen siunauksensa ole vielääkään loppunut, vaan se Pyhänä Henkenä tiuhkuu kuin keväinen sade virvoittamaan ja uudistamaan ihmistä ja ihmiskuntaa. Ja kerran ylistävät iäiset enkelikuorot häntä Jumalan pyhän istuimen ympärillä taivaassa. Tuota nähdessä ja ajatellessa vietti sieluni riemukasta joulujuhlaa keväisenä sunnuntai-aamuna.

*

Mutta palatkoot ajatukset siihen joulun, jota nyt vietämme Suomen kylmissä saloissa. Ei keväistä juhlaa luonnon tempelissä, ei enkelten lauluja, ei taivaan kirkkautta. Mutta kuitenkin pieni joulukuusi valoisine kynttilöineen loistamassa, ja harras virren sävel soimassa, johon isä, äiti ja lapset yhtyvät. Ja kun siinä sydämet nöyrytyvät ja hiljentyvät Pyhän Salatun edessa, lähenee näkymättömänä joulun ruhtinas, Taivaan Kuninkaan lapsi, lämmittää mielet hyvyyteen ja rakkauteen. Ja silloinpa alkaa sekä lasten että vanhempain katseet kirkastua, unehtuvat maiset murheet ja siellä täällä kirkas kyynelhelmi kimaltaa todistaen, että vielä on tie taivaasta auki eksyneen ja heikon ihmisen luokse, että vielä on ylhäällä armon ja totuuden Herra, joka tuo meidänkin mieliimme taivaan armoa ja totuutta, vapauttaa meidät synneistä ja antaa meille rauhan ja hyvän tahdon. Ja vaikka ei kuulukaan enkelten laulu, on tuvissa ja saleissa kuitenkin joulu, tuo salaperäinen juhla, jona taivas lähenee maata, Jumala ihmistä, niin hellästi, yksinkertaisesti ja kauniisti, kuin voi tehdä yksin Hän, joka on Jumala ylistetty iankaikkisesti.

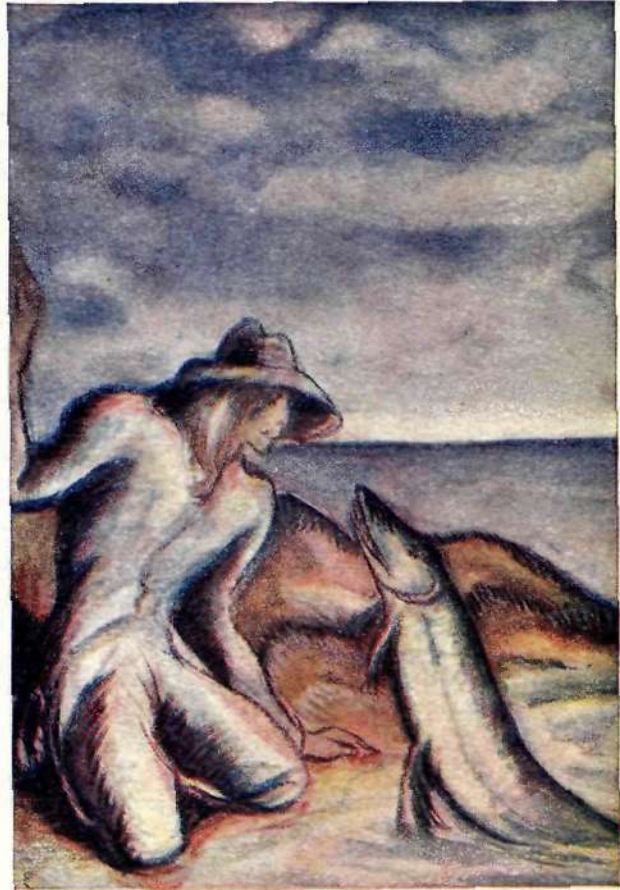
Onnea tuottava ilo.

Joulupukille *Rudolf Koivun* tekemä kuvasarja.
Sanat sommitellut *Alpo Noponen*.

*Oli murheinen tytär kuninkaan,
Ei hymyhyh häneltä taipunut poski.
Hän kantoi synkkänä huoliaan,
ja mielehen taaton se tuimasti koski.
Niin antoi kuningas kuuluttaa,
että nauramahan ken prinsessan saa,
hänen valtakunnasta puolet on,
ja jos mies hän on nuori ja naimaton,
hän prinsessasta saa puolison.*

*Heti nähdään kuninkaan linnahan
väkijoukkojen suurien virtaavan;
kukin parhaintaan siellä yrittää,
mutta synkiksi prinsessan kasvot jää.*

*Eräs poika köyhä, niin kerrotaan,
oli valtakunnassa kuninkaan;
hän talossa rikkaassa palveli,
ja tehnyt kun oli työtä vuoden,
niin isäntä kahmalon kultaa tuoden*

sanoi hänelle: »Tässä on palkkasi!»
Moni riemastunut siit' olisi kai,
mut pojan mielehen pelko sai;
ei liikaa tahtonut ottaa hän:
rahan yhden hän valitsi, pienimmän.
Niin tietänsä alkoi hän kulkea
ja huomasi lähtehen laaksossa;
kun janoissaan hän sen astuu luo
ja kumartuin vilvasta vettä juo,
povitaskusta rahansa kultainen
pois luiskahti, katosi lähteesen.

Mikä muu nyt poikasta auttoikaan
kuin työhön ryhtyä uudestaan;
taas vuoden täyden hän ahkeroi,
taas isäntä kahmalon kultaa toi,
ja poikanen, noutaen mieltühän,
rahan yhden taas valitsi, pienimmän,
niin tietänsä jälleen hän vaelsi,
joi lähteestä, rahansa hukkasi.

»Kai työtäni kunnolla tehnyt en,
kun palkka ei taskussa kestä.
Pois virheeni tahdon ma pestä», —
niin arveli poika, ja kolmannen
hän vuoden uutterimmasti
taus uurasti loppuhun asti,

(Jatk. 2 lehden takana.)

HALTIATTAREN LAHJA.

Joulukertomus. Kirj. Tyyne Haapanen-Tallgren. Kuvittanut Rudolf Koivu.

Nelitoistavuotias Elsa oli matkalla kotiinsa tuomarin luota, missä hänellä päivisin oli paikka lastenhoitajana. Oli vain muutama päivä jouluihin, ja ilmakin oli kääntynyt niin jouluiseksi kuin vain harvoin pääkaupungissa. Päivällä vielä oli ollut suojaa, mutta nyt olivat kadut jäässä ja sateli vähän lunta. Koko suuri, humiseva kaupunki aivan kuin sykähteli joulukirettä ja iloista odotusta.

Mutta Elsan mieli ei ollut jouluinen. Hän oli väsynyt. Lapset olivat olleet vaivalloisia. Leenalla oli nuhan alkua — eiköhän vain ollutkin saanut sitä eilen, kun he olivat olleet vähän liian kauan ulkona. Mutta lapsia oli aina niin vaikea saada ajoissa sisälle. Päivällisellä Heikki ei tahtonut antaa Elsan syöttää itseään ja kaatoi maitolasinsa. Tuomarinrouva oli tyytymätön. Ja kotona äidillä oli kovin vähän rahaa. Vuokrat ja verot, puut ja vaatteet — Elsa tiesi, mitä ne kaikki merkitsivät. Ei tulisi mitään hauskaa joulunviettoa äidille ja Einolle ja hänelle tänä vuonna.

Ja sittenkin oli kaikkein pahinta se, että tuomarinrouva oli sanonut, ettei Elsa aattoiltanakaan pääsisi kotiin ennenkuin lapset nukkuvat. Ja se voi kestää kauan. Nelivuotias Leena kiihtyi ja innostui aina vähimmästään, ja silloin uni viipyi. Ja sen tiesi, että aattoiltana lapset joutuivat sänkyynkin vasta myöhään. Entä Heikki sitten, tuo paksu pieni poika, jolle usein sai laulaa äänensä käheäks!

Elsa laahusteli jalkojaan kuin vanha ihminen. Elämä tuntui raskaalta. Tällaista se tulisi aina olemaan — työtä ja tuskaa, niinkuin Miina tati oli sanonut?

Elsa oli nyt joutunut pois keskikaupungilta. Kääntyessään eräälle syrjäkadulle hän näki pienen vanhan mummon, joka oli pysähtynyt poimimaan maasta jotakin. Se oli kai joku kaupustelija, koska hänellä oli korikkin. Mutta kori oli kaatunut ja tavarat hujan hajan kadulla.

»Voi sinä kiltti tyttönen, tule auttamaan minua vanhaa!» pyysi mummo. »Oli niin liukas etten pysynyt pystyssä, kori kaatui ja jalkaan sattui. Ja vielä on matkaa kotiinkin.»

Elsa oli kyllä itse väsynyt, ja matkaa hänelläkin oli kotiin. Mutta hän oli hyväsydäminen tyttö, ja vanha mummoparka sääli häntä. Hän kumartui maahan ja poimi nuorilla vikkeliillä sormillaan kadulta kaikki nuo pienet napit, hakaset, nauhakääröt ja lukkoneulat, joita korista oli pudonnut. Hänen tarkat silmänsä löysivät ne

helposti, kun katulyhtykään ei ollut kaukana. Tuota pikaa kori oli taas kunnossa. Mummo kiitteli ja yritti lähteä edelleen, mutta oli taas vähällä liukastua ja pysähtyi huokaisten.

Elsa tunsi itsensä niin nuoreksi ja voimakkaaksi tuon pienen mummon rinnalla. Väsymyksestä hänellä ei ollut enää mitään tietoa.

»Minäpä tulen saattamaan teitä,» sanoi hän iloisesti. »Antakaa vain kori tänne, ja nojatkaa sitten minuun. Missä asutte?»

Mummo mainitsi kadun ja numeron, joka oli kyllä vähän kaukana Elsan kotoa, mutta mitäs siitä. Mummo oli mielissään, ja sitten alkoi hidas vaellus pitkin liukkaita syrjäkatuja. Kori painoi toisella käsivarrella, ja mummo nojasi toiseen aika raskaasti. Mutta Elsan oli ihmeellisen hyvä olla. Oli kuin jotakin lämmintä olisi virrannut mummon kuluneesta villaröijystä hänen omaan, vähän pieneksijääneeseen talvitakkiinsa ja siitä aina sydämeen asti.

Matka oli siksi jännittävä, että heillä oli tuskin aikaa puhella. Mutta kun oli tultu huonosti valaistuun porraskäytävään sille ovelle, jota mummo sanoi omakseen, ja kun Elsa niiasi hyvästiksi ja aikoi lähteä, tarttui mummo hänen käteensä ja sanoi:

»Jumala siunatkoon sinua, lapsikulta. Muuta palkkaa en osaa antaa. Ole aina yhtä reipas ja hyvä tyttö.»

Elsa lähti kotimatkalle kepein askelin. Miksi, miksi hänen oli niin hyvä olla? Yhtäkkiä hän pysähtyi. Outo ajatus välähti hänen mieleensä.

Entä jos tuo mummo oli haltiatar?

Elsa, tuo iso nelitoistavuotias tyttö oli vielä aika lapsellinen. Sitä sanoi äiti usein, ja sitä olivat toiset koulussa sanonnet. Nyt kai häntä vasta oikein lapsetti. Mutta sille ei voinut mitään. Tuo mummo oli haltiatar!

Hän oli toiseenkin kertaan lukenut tuomarin lapsille ääneen satuja haltiatarista, jotka köyhän mummon haahmossa osuivat niin paimentyttöjen kuin prinsessain tielle. Joka heitä auttoi, se tuli onnelliseksi. Miksi hänen muuten olisi tullut niin hyvä mieli heti kun oli auttanut tuota kaupustelijamummoa? Ihan varmaan mummo oli haltiatar!

Elsa jatkoi matkaansa hypinkengässä. Mitä mummo oli sanonut hänelle? Se oli tarkasti painettava mieleen.

»Jumala siunatkoon sinua, lapsikultaa. Muuta palkkaa en osaa antaa. Ole aina yhtä reipas ja hyvä tyttö.»

Reipas ja hyvä tyttö! Mikä nyrpeä raukka hän olikaan äsken ollut! Vaikka oli nuori ja terve ja omisti kodin, äidin ja pikkoveljen... Ja hyvän paikkakin hän oli saanut, ja kykeni auttamaan äitiään niinkuin isompikin tyttö.

Haltiatar, haltiatar! Reipas ja hyvä tyttö. Kertoisiko hän kotona, mitä oli tapahtunut? Ei. Haltiatarten lahjoista ei koskaan saa kertoa, ei kenellekään. Mutta hänellä oli nyt oma hauska, hauska salaisuutensa.

Ja kun Elsa viimein ehti kotiin, ihmetteli äiti tyttänsä silmien kirkkautta. Äidilläkin oli ollut raskas päivä, mutta Elsan vastustamaton hyväntuulisuus tarttui häneen.

»Se johtuu vain joulusta, äiti.»

Joulusta, niin. Äiti huokasi. Tuskin hän ehtisi ja jaksaisi edes joulusiivoja tehdä heidän ainoassa huoneessaan. Joululahjoista ei kannattanut puhua. Hyvä jos saataisiin kunnollinen joulupuuro.

»Mitä siitä, äiti. Kyllä me ehdimme siivot tehdä josakin välissä. Onhan vielä muutama aamu ja ilta aikaa. Ja kai me aina jonkun joululahjan keksimme, sen verran vain että joku paketti saadaan.»

Seuraavina päivinä oli kiirettä ja touhua kaikkialla, eikä vähimmin tuomarin perheessä. Pienet lapset ovat sellaisina aikoina levottomia ja tiellä. Mutta tällä kertaa rouvan täytyi oikein ihmetellä heidän kiltteyttään ja tuomarillekin huomauttaa, että tuo Elsa on sentään kelpo tyttö, kun saa lapset viihtymään tällaisinkin päivinä. Elsa, hän ajatteli vain omaa ihastuttavaa salaisuuttaan ja tahtoi olla reipas ja hyvä tyttö. Ja samalla kaikki muuttui paljon helpommaksi. Kyllähän Leena osasi olla vaivaloinenkin, mutta hän oli myös niin sukkela ja hauska lapsi, ja juttua häneltä riitti loppumattomien. Ja painava Heikki-poju oli pieni kullannuru, oikea Elsan poika.

Kun talossa on yksikin oikein reipas ja iloinen olento, joka uskollisesti koettaa parhaansa, keventyy koko elämä. Joulukiireistä selvittiin tuomarin perheessä tällä kertaa oikein hyvin. Mutta kylläpä Elsa tuli iloiseksi, kun rouva aatonaatoniltana sanoi:

»Sinä, Elsa, olet ollut niin reipas ja hyvä tyttö näinä joulukiireen päivinä, että minun ihan täytyy antaa sinulle ylimääräinen joululahja. Saat tästä vähän joulurahaa, että voit ostaa jonkun pienen lahjan äidillesi ja veljellesi. Ja huomenna sinun ei tarvitse tulla ennenkuin aarniaiseksi, että ehdit tehdä ostoksesi.»

Ja rouva painoi Elsan käteen uuden, sileän setelin. Viisikymmentä markkaa! Elsa olisi voinut hypätä korkealle ilmaan. »Reipas ja hyvä tyttö.» Siinä se taas oli. Haltiattaren lahja! Tätä rahaa ei tarvinnut säästää vuokraan eikä veroihin niinkuin kuukausipalkka aina oli säästettävä. Tällä sai ostaa joulukuusen ja kynttilöitä ja hyvää kahvi-leipää pyhiksi ja ehkä jonkun omenan ja tortunkin. Ja esiliinakankaan äidille ja painokuvia Einolle ja ehkä satukirjankin. Aikaisin vain liikkeelle huomisaamuna, että ehti saada jotakin aikaan.

Äiti oli aatopäivän kotona ja valmisti joulua lapsilleen. Johan he olivat Elsan kanssa vähän yrittäneet tehdä siivoa aamuin ja illoin. Reipas tyttö siitä Elsasta näkyi tulevan. Ei sillä niin helppoa aina ollut työssään, varsinkin näin joulun edellä, mutta osasipa se sentään pysyä virkeänä ja hyvällä mielellä. Hyvänä näyttivät sitä pitävän tuomarilla, kun kerran oli annettu niin paljon joulurahaakin. Kun se nyt vain ehtisi kotiin ennenkuin tulee kovin myöhäinen.

Ja Elsa oli suurimman osan päivää tuomarilla, huvitti lapsia parhaansa mukaan ja auttoi minkä ennätti. Kylähän ajatus mielellään karkasi omaan kotiin, jonne pääsisi vasta myöhään illalla, mutta silloin hän taas muisti haltiatarta ja päätti olla reipas. Ja sitten syötiin päivällinen ja sytytettiin suuren kuusen kynttilät. Ja niiden valo kimalteli onnellisten lasten silmissä, kun joulupukki vihdoinkin soitti ovikelloa ja tuli sisälle tavaroineen.

»Mutta mitä Elsa saa? Mitä Elsa saa?» huusi Leena, odotettu nukke sylissään. Ja pikku Heikki nyki pukkia turkista ja hoki: »Mitä Elsalle, mitä Elsalle?»

»Elsalla on kyllä pakettinsa, mutta ehkä hän avaa ne vasta kotona,» sanoi tuomarin rouva hymyillen. Ja sisäkkö Selma antoi Elsalle parhaan joululahjan, kun lupasi panna lapset sinä iltana nukkumaan, että Elsa pääsisi vähän aikaisemmin kotiin. Elsakin oli aina koettanut auttaa häntä.

Kyllä oli tuomarin kaunis huoneusto ollut hauska ja jouluinen, mutta mikään ei sentään vetänyt vertoja omalle pienelle kodille, joka hohti puhtauttaan, kun Elsa jouluiltana avasi oven, paljon aikaisemmin kuin luultiinkaan. Pöydällä oli valkea liina, ja kuusi, jonka Elsa aamulla oli ostanut, oli tuore ja vihreä. Äiti juuri hääraili joulupuuron äärellä ja Eino poika pani puita pesään.

Ja sitten sytytettiin kynttilät ja laulettiin virsi, syötiin puuro ja juotiin joulukahvit. Eino sai painokuvansa ja kirjansa, ja äiti esiliinakankaansa. Eikä Elsakaan ilman jäänyt. Paketteja oli useampia kuin osattiin aavistaakaan, sillä tuomarinrouva oli tyytyväinen pikku lastenhoitajaansa, ja äiti itse oli Elsan innostuksen tartuttamana »keksinyt jotakin». Näin hauskaa joulua ei Elsalla ollut kai koskaan ollut. Ja koko ajan hän muisti haltiatarta, jota hän mielestään sai kiittää kaikesta. Se mielen lämpö, joka häneen oli tullut tuona iltana, ei ollut päässyt haihtumaan, ja oman kuusen kynttiläin hohteessa se nousi kirkkaimmilleen.

* * *

Vuosien kuluessa Elsa vähitellen ymmärsi, että haltiatar kai sentään oli vain tavallinen kaupustelijamummo. Mutta silloin hän oli jo niin kauan koettanut olla reipas ja hyvä tyttö, että hänestä todella oli tullut sellainen. Ja hän ymmärsi myös, että hän tuona hetkenä kuitenkin oli saanut lahjan. Että reipas, valoisa mieli ja hyvä, auttavainen sydän ovat oikeita sadun haltiattaren lahjoja, jotka voivat luoda aurinkoa elon vaeltajan tielle ja tehdä hänen askeleensa kepeiksi.

(«Onnea tuottava ilo». Jatk. 2 lehden takaa.)

ja sitten nöyränä palkaks hän
rahan valitsi pienistä pientimmän.
Kun hän saapui lähteellen nyt,
niin raha ei taskusta mennyt,
ja ne toisetkin pohjasta nousi,
veen pinnalla kirkkaina sousi.

Ne poika korjasi riemuissaan
ja lähti eellehen astumaan.
Ohi pellon kaartaessahan
hän hiiren kuulevi haastavan:
»Hei, poika, hiirelle raha suo,
niin apua joskus hän sulle tuo!»

Min hiiri pyysi, hän myöskin sai sen.
Ja poika metsähän taivalti,
hän siellä kohtasi kuoriaisen,
ja rahan toisen se tiukkasii.
Luo järven polku kun pojan toi,
niin hauki rannassa polskuroi:
»Suo viime rahasi mulle,
ei vahingokses se tulle!»

Hän antaa rahansa ainoan,
ja mielin reippahin jatkaa
pääkaupunkiin asti hän matkaa;
kun parvella kuninkaan linnan
hän murheisen huomasi prinsessan,
niin hämminki valtasi rinnan,
ja hän lokaan kadulle kompastui.
Luo riensi nyt auttajaväki:
siinä kuoriainen ja hiiri on,
siihen haukikin uhkea ui,
pojan vaatteista pyhki ne rapakon,
ja sen kaiken prinsessa näki
ja nauruhun kuuristui.

»Ken ihmehen tehnyt on tään?»
niin kysyi kuningas riemastuin.
Moni kiirehti palkkaa pyytämään,
mut prinsessa parvelta hymysuin
alas kadulle viittäsi poikaan.

Ken meistä nyt kertoa voikaan,
mikä onni nyt pojalle koitti!
Hän kuninkaan tyttären voitti
ja valtakunnasta puolet sai.
Ja, niinkuin arvannettekin kai,
hät linnassa vietettiin uhkeat,
oli vieraina köyhät ja rikkahat.

Suvi-illan ihana rauha.

Eikö niin, lapset, että te mielihyvällä katselette ylläolevaa kuvaa? Savolainen taiteilija on kotiseudullaan nähnyt useita tällaisia taloja ja yhtä niistä hän on muutamana suvisena iltahetkenä erityisellä viehätöksellä tarkastellut. Ja hän on luonut siitä kuvan, joka ihastuttaa meidänkin silmäämme. Mikä rauhan ja onnellisuuden hohde loistaakaan siitä meitä vastaan! Karja on palannut laitumeltaan kotoisen savun ääreen, jossa sääsket eivät sitä voi kiusata. Elukat näyttävät niin tyynturvallisilta tietäessään olevansa ihmisen hoidossa, ja ne haluavat jakaa parhaat antimensa ihmislasten hyväksi. Äiti on kyllä jo tehnyt pitkän päivätyön, mutta iloisena suorittaa hän vielä ilta-askareitaan, joista yhden hauskimista näemme kuvassa. Omenaansa lypsäessään muistaa hän rakkaita lapsiansa, joiden parasta ravintoa on juuri tämä vaahtoisa maito, joka kohisee hänen kiuluunsa. Epäilemättä muistaa hän Mirriäkin, joka pirtissä lipuu kieltänsä, kun hän lypsyltä palaa.

Luultavasti kodin lapsetkin ovat olleet karjan luona äidin työtä katsomassa, mutta äiti on sitten arvatenkin

kehoittanut heitä menemään isää vastaan, joka juuri näinä aikoina palaa kotiin töistään vainiolta tai niityltä. Isä on väsynyt pitkän kesäisen päivän ponnistuksista, mutta nähdessään rakkaat lapsensa odottelevan pihamaalla ja rientävän portille häntä vastaan, riemastuu hän ja unohtaa uupumuksensa. Hänen rinnastaan kohoaa hiljainen siunaus ja kiitos, ja hän tarttuu lastensa käteen, ja sitten astutaan yhdessä pihamaan yli, noustaankin portaat ja saavutaan rakkaaseen pirttiin, jonne äiti jo ennen lypsylle lähtönsä on varustanut ilta-aterian pöydälle. Sen ääreen ei kuitenkaan vielä asettauduta, vaan päätetään odottaa sitä hellää olentoa, joka ravinnon pöydälle kantoi. Hänen läsnäolonsa antaa yhteiselle aterialle oikean herttaisen tunnelman. Isä siis istahtaa hetkiseksi rahille ja lapset asettuvat hänen molemmille puolilleen, ja sitten jutellaan kaikesta siitä, mitä kukin päivän kuluessa on tehnyt ja kokenut. Ja kun äiti vihdoin saapuu pirttiin, käydään siunaten aterioimaan.

Kaikkea tätä ei näy kuvassa, mutta niin tapahtuu tällaisessa talossa, kun siinä vallitsee suvi-illan ihana rauha.

MYLLYTONTUN MORSIAN

Lastennäytelmä. Joulupukille kirj. Ewvind Sucksdorff. Kuvittanut Rudolf Koivu.

HENKILÖT: Myllytonttu. Keijuprinsessa, hänen morsiamensa. *Otso, Sinikka, Keltano, Puolukka, Mustikka, keijukaisia. Sinisukka, Keltasukka, Punasukka, Mustasukka, tonttuja.*

NÄYTTÄMÖ esittää kuusten ympäröimää metsänaukiota. Taustalla vasemmalla suuri kivi. Pääsy näyttämölle katsomosta nähdessä oikealta.

Keltano, Keltasukka, Puolukka, Punasukka, Mustikka ja Mustasukka pyörivät piiriä, laulaen:

Heijan heijan heijanjaa,
joutukaa, joutukaa!
Ilta tulee varpaisillaan;
Nukkumatti untuvillaan
kylän lapsilta silmät sulkee ...

Heijan heijan heijanjaa,
tanssikaa, tanssikaa!
Jänö nukkuu pensaassansa,
lintu pieni oksallansa. —
Sinitaivaalla kuuhut kulkee ...

Heijan heijan heijanjaa,
joutukaa, joutukaa!
Luodaan Myllypuro jäihin,
päästään Myllytontun häihin ...

(Laulu keskeytyy äkkiä ja piiri hajoaa *Sinisukan* ja *Sinikan* juostessa esiin takaa, oikealta. Kaikki keräytyvät heidän ympärilleen kuuntelemaan.)

SINISUKKA:

Emme häihin pääsekään,
vaikka puro saikin jään
kaikki rattaat seisattain. —
Morsiant' ei löydy vain.

SINIKKA (keskeyttää):

Hukkunut on poloinen
silmään puurovadin suuren. —
Tonttu itse kertoi sen
alla pihkakuusen juuren. — (*Itkee.*)

PUOLUKKA (itkunsekaisesti):

Voi surkeaa, voi kauheaa,
voi pientä keijuprinsessaa,
kun on hukkunut puuronsilmään!
(Keijukaiset nyhkyttävät.)

PUNASUKKA:

Vaan tontut, toimeen sukkelaan!
Me hänet ylös nostetaan
ja haudataan kukkaruokkuun!

KELTASUKKA:

Siis hakekaamme tikapuut
ja nuorat, lapiot ja muut
ja rientäkäämme kiireimmin
luo Myllypuron mylläriin!

(*Tontut* hakevat vasemmalta kuusten takaa lappioita y. m. ja lähtevät nopeasti työkaluineen oikealle, taakse. — *Keltano* noutaa oikealla olevien kuusten takaa katajanoksia, joista *keijukaiset*, istuutuen piiriin lattialle, ryhtyvät solmimaan seppelettä.)

MUSTASUKKA (mennessään):

Hyvästi, pikku tyttöset!

MUSTIKKA:

Tontulle monet terveiset!

KEIJUKAISET (seppelettä punoessaan *Tonttujen* mentyä laulavat):

Me solmiamme seppelin
sun, valtijat, muistokses.
Sen painamme sun kulmilles
kun kruunun kultaisen.

Ja lumitähden tähtöseen
me liitämme sun viittähas
ja laulamme sun, valtijas,
unehen hiljaiseen ...

KELTANO (katsoen oikealle):

Hsst!

(Kaikki tähyävät oikealle ja kuuntelevat tarkkaavaisesti.)

KELTANO (kuunnellen):

Mi kumma ääni kuuluu metsätieltä?

SINISUKKA:

Kai tuuli siellä katkoi oksan puusta.

PUOLUKKA (kurkistaen oikealle):

Tai jospa peikko hiipielee sieltä?

MUSTIKKA (osoittaen sormellaan):

Vain tikka tuolla takoo lahokuusta.

OTSON ääni (oikealta):

Hum, hum, hum!

(*Työt* huudahtavat ja piiloittautuvat nopeasti kiven taakse.)

OTSO (tulee hitaasti oikealta):

Hum, hum, hum!

Missä tyttöset on, missä tyttöset on?
Minä laulun kuulin ja palmikot näin
ja juoksin kuin orava tännepäin. —
Missä ihmeen kummassa tyttöset on?
Hum, hum, hum!

(Kulkee ympäri etsien ja tuunustellen, nojaa viimein kiveen ja, katsoen sen yli, huomaa keijukaiset.)

OTSO (iloisesti):

Hum, hum, hih!

Jopa tiedän jo, jopa löysin, jo jo! —
Mua tänään ei peljätä tarvitsekaan,
nyt on joulujuhla, nyt iloitaan!
Tulkaa tanssimaan, tyttöset, tulkaa jo!
Hih, hih, hih! (tanssii.)

KELTANO (nostaen päätänsä kiven takaa):

Sinä veijari taidatkin narrata meitä.

OTSO:

Nyt joulu on, en syö minä teitä.
Mulle myllärin muori puuroa antoi,
koko suuren vadin hän pihalle kantoi,
ja minäkös söin, ai ai kuinka söin,
minä puuron ja silmän ja vadinkin söin!

(Työt hypähtävät hätäisesti pystyyn kiven takaa ja pitävät toisiaan kädestä.)

PUOLUKKA:

Söitkö sinä silmänkin?

OTSO (tanssien):

Silmän ja puuron ja vadinkin!
Hih, heh, hei!

SINIKKA (hypähtää Otson eteen ja pui nyrkkiään):

Sinä olet syönyt prinsessamme,
rakkaan, kultaisen armahamme!
Tuhma, tuhma Otso!

OTSO (iloisena, tanssien):

Minö söin vain puuroa, puuroa, puuroa,
ai hyvää, lämmintä joulupuuroa,
hih, hih, hih!

KEIJUKAISET (syöksyvät Otson eteen vihasina, tuuppivat häntä ja huutavat yhtäkaaa):

Sinä olet syönyt prinsessamme,
rakkaan, kultaisen armahamme,
joka putosi puuronsilmään,
voi, voi, voi... (itkevät):

(Otso pysähtyy totisena kiven taa ja alkaa koetella vatsaansa.

Tontut juoksevat näyttämölle oikealta, ilman työkaluja; heidän seurassaan pikkupartainen Myllytonttu.)

SINISUKKA (hätäisesti):

Emme löytäneet puuroa enää mistään,
vain Otson jäljet näkyivät siellä.
Ne kulkivat lumessa metsätiellä. —
Se prinsessan tainnut on poskeensa pistää.

MYLLYTONTTU (suruissaan).

Rakas pieni kultaseni,
omani, ajateltuni,
kauvan, kauvan kaivattuni,
morsiameni, omani...

PUNASUKKA:

Tänne johti Otson jälki.

(Osoittaen oikealle):

Tuossa viimeks nähtiin juuri,
kuinka tassun painamana
katkennut on oksa suuri.

MYLLYTONTTU (hitaasti itsekseen):

Tänään myllynrattaat jäätysi,
tänään piti viettää häitä.
Nyt mä koito jäinkin yksin
elon iltahan ikuiseen...

(Keijukaiset lakkaavat itkemästä ja tulevat tonttujen luo.)

KELTANO:

Otso tänne saapui juuri,
iso, pörröinen ja harmaa.
Sill' on vatsa suuren suuri, —
prinsessa on siellä varmaan.

SINIKKA (osoittaen Otsoa):

Tuolla Otso kiven luona
muistuttelee mielehensä,
miltä maistui joulumuona.

(Tontut huomattuaan Otson, rientävät sen luo ja taluttavat sen keskelle näyttämöä. Otso jää seisomaan tyhjän näköisenä, vatsaansa pidellen. Toiset kerääntyvät sen ympärille.)

MYLLYTONTTU:

Ootko syönyt keijukaisen,
punaposken kaunokaisen,
sievän, pikkuisen prinsessan
puuronsilmässä isossa?

(Otso on vaiti, koettelee vatsaansa.)

PUNASUKKA (käskevästi):

Ootko syönyt, ootko syönyt
Myllytontun morsiamen
keskellä jouluiltaa?

OTSO (onnettomana pidellen vatsaansa, hitaasti sanellen):

Kyllä täällä jotakin potkii ja raapii
ja nyrkillä hakkaa ja kynsii ja kaapii. —
(puistaa päätänsä).

Vaan en minä syönyt oo prinsessaa,
enkä mitään elävää muutakaan.

(Myllytonttu ja Sinsukka koittelevat Otson vatsaa.)

SINISUKKA (totisena):

Sun vatsasi on avattava,
ja taiten tarkoin tutkittava!

OTSO (surkeasti):

Vaan jos ma kuolen, oi, ohoi!

»Heijan heijan heijanjaa, joutukaa, joutukaa!»

KELTASUKKA (vakuuttavasti):

Et jouluna sä kuolla voi.

MYLLYTONTTU:

Niin, Otso, joulurauha kattaa maan.
Sä pahaa teit, se kohta sovita,
tai muuten et saa rauhaa konsanaan!

OTSO (itsekseni):

Se maistui pahalta, se prinsessa!

MYLLYTONTTU:

Ken pahaa tekee, kärsiä myös saa sen;
siis seuraa meitä tuonne kuusten taa!

MUSTASUKKA (lohduttaen):

Me neulomme sun vatsas kiinni taas.

(Myllytonttu, Mustasukka ja Sinisukka alkavat kuljettaa Otsoa metsään oikealle.)

OTSO (totisena):

Vaan puuroani ette ottaa saa!

(Toiset seuraavat poistuvia näyttämön oikeaan laitaan saakka mihin pysähtyvät katselemaan Otson jälkeä.)

MUSTIKKA (huolissaan):

Vaan jospa prinsessa on kuollut jo ...

PUOLUKKA (iloisemmin):

Niin kukkaruukkuun haudan laitamme.

PUNASUKKA:

Ja Otson mahaan pannaan sammakko!

KELTASUKKA:

Ja katajia sinne taitammel

»Sinä olet syönyt prinsessamme ...»

»Taivaan joulutähdet kirkkaat kimmeltää...»

PUNASUKKA (kurkistaen metsään):
Kas, nyt ne paksun turkin auki sai.

PUOLUKKA:
On siellä jotain valkeaista kai.

SINIKKA (osoittaen sormellaan):
Nyt sieltä hyppäs jotain liikkuvaa!

KELTANO (iloisena huudahtaen):
Se prinsessa on varmaan!

KAIKKI (iloisina, taputtaen käsiään):
Prinsessa!!!

(Prinsessa ja Myllytonttu rientävät iloisina tanssien ja hypellen katsojien keskitse. Toiset piirittävät heidät, tytöt syleilevät, pojat kättelevät Prinsessaa. Mustasukka ja Sinisukka tulevat oikealta, heidän jäljestään Otso pienentynein vatsoin. Nopeasti järjestytään piiriin, keijut ja tontut parittain, Prinsessa, Myllytonttu ja Otso ison piirin keskelle.)

KAIKKI (tanssivat laulaen):
Taivaan joulutähdet kirkkaat kimmeltää,
myllyn ratas seisoo, puron kattaa jää.
Tonttu morsionsa kotiin kuljettaa,
myllyhuonehessa tanssi liehuu,
heija reija reija heipparallaa!

MYLLYTONTTU (huutaen iloisesti):
Nyt mennään myllyyn tanssimahan häitä!

(Pöri hajoaa ja kaikki rientävät parittain käsitysten taakse oikealle Esirippu laskee samassa.)

»Tontut juoksevat näyttämölle.»

Kaksi pikkuista lintua.

Joulupukille kirjoittanut ja kuvittanut K. E. Kivirikko.

Syysmyrskyt olivat kaataneet metsää Hämeen harjuilla. Kuusia ja mäntyjä makasi maassa pitkällään, joku koivukin oli katkennut toisten painosta. Männykannot seisoivat siellä täällä pahasti pirstottuina, ja monta syltä arvokasta tukkipuuta oli mennyt hukkaan. Mutta kuuset, joiden juuret leviävät pitkin maata, olivat kaatuessaan nostaneet ison maakamarankin pystyyn. Siitä oli sadevesi huuhtonut pienemmät kivet ja soran paljastaen käppyräiset juuret, jotka muodostivat mainioita piilopaikkoja hämähäkeille ja monille hyönteisille.

Tuommoiseen piiloihaan komeroon oli peukaloispari tehnyt ison palleroiden pesänsä hennoista kuusenoksista ja sammalista ja muovailut syrjään pyöreän aukon, josta paraiksi sisään mahtuivat. Pesä keksittiin sattumalta. Siinä puun yli mentäissä kuului omituisia särinää kuusen juurelta aivan kuin kahvimyllyä jauhettaissa, ja sen päästi pieni, ruskea lintu, jonka pyrstön-typpäkki oli omituisesti pystyssä. Se kumarteli, keikutti itseään sinne tänne, ritisi sitä kiihkeämmin, mitä lähempänä oltiin, ja selvästi saattoi huomata, että se oli huolissaan poikasistaan. Vastenmielisesti se lensi pois vähän matkan päähän, mutta tuli takaisin heti, kun rauhanhäiritsijä poistui. Sitä saattoi siinä tarkastaa ihan läheltä, ja semmoista tilaisuutta ei useasti satu, sillä harvoin peukaloisen nähdä saa, vaikkei se itse perin harvinainen olekaan.

Peukaloisen on hippiaisen jälkeen koko Euroopan pienin lintu, painaa ehkä 7 grammaa. Se on erinomaisen tuuheahöyhäinen ja näyttää niinollen paksummalta kuin mitä se itseasiassa onkaan. Kun se lisäksi on ruskea väriltään, ei ole ihmeäkään, että joku renkimies tai lystikäs talonpoika on ristinyt sen tupakkamälliksi, jonka nimen se monessa paikassa on saanut pitää. Päältä se on tummempi, alta vaaleampi, hienosti poikkijuovainen, ja silmän päällitse kulkee kapea, keltainen juova. Nokka on pitkä, kaareva ja suippokärkinen. Kirjavat siivet ovat lyhyet ja kuperat. Puunjuurien seassa ja risukasassa se liikkuu kuin hiiri, katoaa pitkäksi aikaa näkyvistä ja kurkistaa taas jostakin raosta.

Kukapa uskoisi että peukaloisenkin on muuttolintu; mutta meren ulapallakin se joskus syksyllä laivaan ilmestyy siipiänsä lepuuttamaan. Joskus

leutoina talvina niistä joitakin jää Etelä-Suomeen kevättä odottamaan. Tänne tultuaan ne valitsevat oleskelupaikoikseen risukkoisen metsän, ja koiras innostuu laulamaan puolisolleen iloista lemmentviserrystä, joka kuuluu aika kauas. Sitten alkaa pesäpaikan valinta, joksi puunjuuret oivallisesti soveltuvat. Pesänteko vaatii viikkokausia, mutta

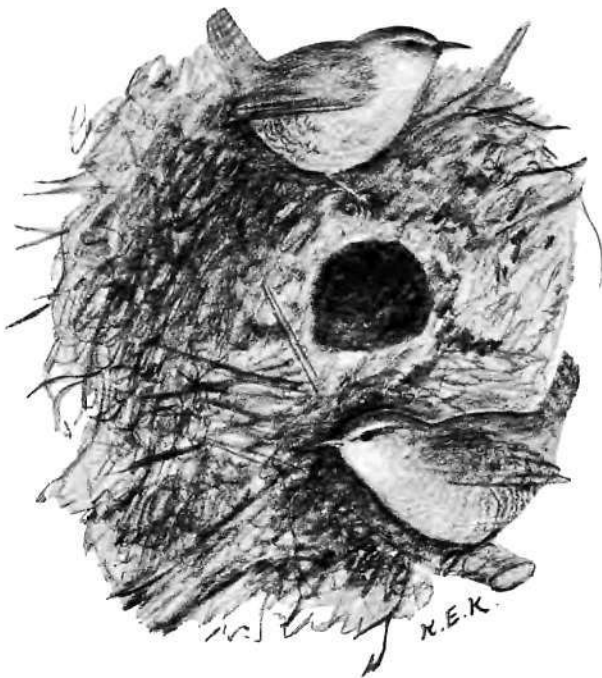
sitte se onkin oikea mestariteos. Vaakasوران kuusen oksan alta irroitetaan notkeita, tasapaksuja riip-paoksia, ja niistä tehdään runko, johon sitten punotaan vihreitä sammalia. Aukon ympäri on kaarrettu oksia ikäänkuin kehukseksi.

Kun pesä sitten on valmis, munii naaras siihen toistakymmentä pyöreähköä, valkeata, ruskeapilkkuista munaa, joista kymmenen päivän perästä kuoriutuu pieniä, alastomia poikasia. Kun ne jo ovat emonsa näköisiä ja lentoonkykeneviä, ne kapuavat pesällensä tai istuvat pesän ympärillä olevilla juurilla odottaen emolta ruuaksi pieniä hyönteisiä ja toukkia. Siinäkin pesässä, josta edellä

kerrottiin ja joka tässä on kuvattukin, oli yhdeksän poikasta, jotka lähtivät lentoon pyöreästä aukosta hajaantuen sinne tänne. Mutta vanhemmat ritisivät huolissansa siinä lähettyvillä, ja kohta poikaset olivat pesäjuurilla koossa jälleen. Emon tuodessa ruoka-annoksen nokassansa ne väristivät siipiänsä kuin variksenpoikaset, aukoivat suutansa ja ritisivät minkä jaksoivat. Se oli pienten kääpiöiden perhe-elämää metsässä, kaukana ihmisasunnoista.

*

Toinen yhtä mielenkiintoinen lintu on puukiipijä. Senkin pesä oli harjun takana olevassa notkossa tuskin sadan metrin päässä edellisestä. Pitkä, hieno vihellys ilmaisi puukiipijän siellä asustavan, eikä kauaa tarvinnut odottaakaan, kun jo näimme pienen linnun kapuavan puurunkoa pitkin, pysähtyvän hetkiseksi katselemaan, kapuavan taas ja viimein heittäytyvän isoon koivunkantoon, jonka rosainen kuori oli melkein riipuksissa. Sinne se kantoon katosi, mutta lensi taas pian pois, koska poikanen oli saanut sen hyönteisannoksen, jota se tullessansa nokassansa kantoi. Mutta lintu pelkäsi pahinta, ei lentänyt kukaan kauas, ja kohta siihen ilmestyi toinenkin, iso hämähäkki suussansa. Koi-

vun kaarnalla kasvoi jäkälää monenväristä: ruskeata, mustaa, harmaata ja valkoista, ja halkeamatkin olivat ihan mustia. Ei noita lintuja ollut siinä niinkään helppo huomata, kun ne valkean vatsapuolensa kuorta vastaan painoivat. Niiden selässä on juuri niitä samoja värejä kuin koivun kaarnassa; epämääräisen harmaat ja mustat täplät muodostavat pitkitäisiä juovia, jotka täydellisesti sulautuvat ympäristöön, ja yläperän ruskea väri muistuttaa lahoa puuta. Paikallaan ollen näitä lintuja ei juuri eroita lainkaan, ja paikallaan ne ovat silloin, kun ne pelkäävät.

Läheltä sai näitäkin tarkastaa, sillä kannossa kuoren ja puun välissä oli pienokaisten koti, vanhempien kallein omaisuus. Puukiiپیجän nokka on, kuin peukaloisenkin, pitkä kaareva ja niin kaita, että sillä pienimmästäkin halkeamasta saa hyönteisen, munan ja toukan siepattua. Varpaat ovat pitkät, kynnet terävät ja käyrät. Ja kun kiiپیی-

nen ja riipuksissa olo ei ole niinkään helppoa, on puukiiپیجän, kuten tikankin, pyrstö tankeasulkainen, reunasulat keskisulkia lyhyemmät, suipot ja alaskaartuneet. Puukiiپیجä siis tavallansa istuu pyrstöllään. Kesät talvet se metsissämme kiertää hippiäisen ja tiaisten seurassa tuohyönteisiä ja niiden toukkia hävittäen.

Kuori oli kannosta irrallaan noin kuuden senttimetrin verran, ja tämän välikön olivat linnut täyttäneet kuivilla kuusenoksilla ja katajan kuorella. Miten monta kertaa ne olivatkin saaneet nokassansa roskia kantaa ennenkun muodostui vankka alusta, jolle saattoi rakentaa! Pesäsyvenys oli hienoa katajan kuorta, ja lisäksi muutama höyhen, ja tällä alustalla lepäsi tiheään sulottuna kymmenen pientä poikasta. Ei siis ihme, että vanhemmat olivat huolissansa.

Myöhemmin nähtiin pirtteitä kiiپیجijöitä runsaasti samalla paikalla.

Lumihiutale.

*Taas uinahtaa saa syys,
lumihiutale, sun hellään hyväilyys.
Sa tullen maille pitkän pimeyden
syttytät sydämen.*

*On suuri siunaus
tuo lohtu, sisimpäsi luottamus:
Elämän Herra johtaa kulkijaa
syysöistä talven taa.*

*Pehmeihin hankiin jäät.
Kun vaihtuu leudot, pyryt, pakkassäät,
elosi ihme, lohtu loputon,
yhäti yhtä on.*

*Sa tuiskutuulehen,
kepeä keiju, kiidät leikkien,
sä säteilet, kun päivä tervehtää,
valoa, etelää.*

*Mut toukokuinen koi
kun Pohjan maita kerran purppuroi,
kun lounaan alta yli vuorien
tuulahdus hiljainen*

*tuo kevättoivehet,
sä silloin kyyneleenä syleilet
säteitä vielä aamuauringon
pudoten purohon.*

*Vie virrat sinivöin
sua sitten Pohjolasta päivin, öin
merihin, maihin tuntemattomiin —
kesiinkö kaukaisiin?*

*En teitäs tunnekaan;
sinua siunaten ma muistan vaan,
ja kesäyönä kuulto kultainen
tuo sulle kiitoksen.*

Oskari Kuitunen.

